

УДК 663

*Олена Харчук, к.е.н.
(доц. кафедри менеджменту, Державний економіко-технологічний університет транспорту)*

*Світлана Кузичкіна
(студентка гр. І-МЗЕД маг., Державний економіко-технологічний університет транспорту)*

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ УКРАЇНИ

У статті розглянуто актуальність проблеми та сучасний стан розвитку ринку алкогольних напоїв України. Проаналізовано сучасний стан виробництва вина, як один із видів алкогольних напоїв. Проведений аналіз останніх досліджень і публікацій щодо ринку алкогольних напоїв та розвитку виноробства.

Приведені дані Державної служби статистики України та корпорації «Укрвинпром», де проаналізовано погодно-кліматичні умови впливу на якість та показники урожаю винограду за роками та обсяги їх переробки підприємствами України. Визначені виноробні підприємства України, коньяку, шампанського та вина виноградного.

Приведено прогноз виробництва виноградного вина, шампанського та коньяку на 2015 рік, розглянуто динаміку розвитку алкогольних напоїв в Україні. Розглянуто динаміку розвитку алкогольних напоїв в Україні (лікерів, інших спиртових напоїв та пива солодового).

Проаналізовані зміни до Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» і статистичні дані стосовно обсягів ввезення на митну територію України алкогольних напоїв.

Визначена стійка тенденція до скорочення легального виробництва міцних алкогольних напоїв.

Визначені основні постачальники горілки та лікєро-горілкової продукції на внутрішній ринок України та перспективи розвитку ринку алкогольних напоїв.

Ключові слова: ринок, напої, виробництво, економічна криза, бюджет, прогноз, динаміка.

© Харчук О.Г., Кузичкіна С.П., 2015

Елена Харчук, к.э.н.

(доц. кафедри менеджмента, Государственный экономико-технологический университет транспорта)

Светлана Кузичкина

(студентка гр. 1-МВЭД маг., Государственный экономико-технологический университет транспорта)

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА АЛКОГОЛЬНЫХ НАПИТКОВ УКРАИНЫ

В статье рассмотрены актуальность проблемы и современное состояние развития рынка алкогольных напитков Украины. Проанализировано современное состояние производства вина, как один из видов алкогольных напитков. Проведен анализ последних исследований и публикаций по рынку алкогольных напитков и развития виноделия.

Приведены данные Государственной службы статистики Украины и корпорации «Укрвинпром», в котором анализируются погодно-климатические условия влияния на качество и показатели урожая винограда по годам и объемы их переработки предприятиями Украины. Определены винодельческие предприятия Украины, коньяка, шампанского и вина виноградного.

Приведен прогноз производства виноградного вина, шампанского и коньяка на 2015 год, рассмотрена динамика развития алкогольных напитков в Украине. Рассмотрена динамика развития алкогольных напитков в Украине (ликеров, других спиртных напитков и пива солодового).

Проведен прогноз производства виноградного вина, шампанского и коньяка на 2015 год, рассмотрена динамика развития алкогольных напитков в Украине.

Проанализированы изменения в Законе Украины «О государственном регулировании производства и оборота спирта этилового, коньячного и плодового, алкогольных напитков и табачных изделий» и статистические данные относительно объемов ввоза на таможенную территорию Украины алкогольных напитков. Определена устойчивая тенденция к сокращению легального производства крепких алкогольных напитков.

Определены основные поставщики водки и ликеро-водочной продукции на внутренний рынок Украины и перспективы развития рынка алкогольных напитков.

Ключевые слова: рынок, напитки, производство, экономический кризис, бюджет, прогноз, динамика.

Elena Kharchuk, Ph.D., Assoc. Department of Management, the State Economic and Technological University of Transport

Svetlana Kuzychkina, studentka gr. 1 MVED mag., The State Economic and Technological University of Transport

CURRENT SITUATION AND PROSPECTS OF THE ALCOHOLIC BEVERAGES MARKET IN UKRAINE

In the article the urgency of the problem and the current state of the market of alcoholic beverages in Ukraine. The current state of wine production as one of the types of alcoholic beverages. The analysis of recent research and publications on the market of alcoholic beverages and wine.

The data of the State Statistics Service of Ukraine and the corporation «Ukrwineprom», which analyzes the weather conditions influence the quality and performance grape harvest in years and the volume of processing enterprises of Ukraine. Designated wineries Ukraine, brandy, champagne and wine grape. Powered forecast production of wine, champagne and brandy for 2015, examined the dynamics of alcoholic beverages in Ukraine. The dynamics of alcoholic beverages in Ukraine (liqueurs and other alcoholic malt drinks and beer).

A forecast of production of wine, champagne and brandy for 2015, examined the dynamics of alcoholic beverages in Ukraine. Analyzed changes to the Law of Ukraine «On state regulation of production and turnover of ethyl, cognac and fruit, alcoholic beverages and tobacco» and statistical data on the volume of import into Ukraine of alcoholic beverages. Defined steady tendency to reduce legal production of alcoholic beverages.

The main suppliers of vodka and alcoholic beverage products on the domestic market in Ukraine and prospects of the market of alcoholic beverages.

Key words: market, beverage production, economic crisis, budget, forecast, speaker.

Постановка проблеми. Ринок алкогольних напоїв пов'язаний з продукцією, що не належить до життєво необхідної, а її надмірне споживання завдає шкоди здоров'ю й негативно впливає на благополуччя людини. Але в умовах кризи в Україні дана продукція користується неабияким попитом. У зв'язку із цим підвищуються вимоги до державного управління процесами виробництва та поширення алкогольної продукції. На сучасному етапі виробництво вина, як один із видів алкогольних напоїв, потребує великих змін, оскільки перебуває під впливом тривалої економічної кризи в економіці України. Він зменшив свої об'єми виробництва в результаті вирубки виноградників у Криму й на півдні України ще у середині 80-х років минулого століття. У дев'яностих роках через тотальний дефіцит коштів і руйнування господарських зв'язків відновлення виноградників в Україні практично не проводилося. Сьогодні, в умовах економічної кризи в Україні, проводяться дослідження стосовно їх відновлення та виявлення можливостей щодо поступового відродження їх у найближчій перспективі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато наукових праць присвячено розвитку та оцінці ринку алкогольних напоїв і розвитку виноробства. Даними про-

блемами займалися такі вчені як: А. Авідзба, А. Н. Бузни, В. Загоруйко [5], О.М.Гаркуша [7], И. Г. Матчина [6], П. Т. Саблук, М. Й. Малік, Ю. В. Тінтулов, О.Г.Шпикуляк, О. Філановський [8], В.Чабаненко [9] та відомі економісти: Н.Ю.Губенко, Т.А. Говорушко, М.Ю. Коденська, О.В. Крисальний, Г.І. Лановська, О.І.Мельничук, Є.І. Нагорний, О.М. Онищенко, Г.М. Підлісецький, Д.К. Прейгер, П.Т.Саблук, В. Слюсар, О.М. Шпичак, І.К. Шматкова та ін. Однак сучасні тенденції розвитку цього ринку на сьогодні потребують подальшого вивчення.

Мета статті полягає в аналізі вітчизняного ринку алкогольних напоїв та визначенні перспектив його розвитку

Постановка завдання. Завданням статті є здійснення аналізу сучасного стану ринку алкогольних напоїв та обґрунтування перспективних напрямів його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливу роль у розвитку вітчизняної економіки відіграє ринок алкогольних напоїв як привабливий об'єкт для інвестування. Діяльність підприємств-виробників відбувається в умовах гострої конкуренції і є високорентабельною. Це дає можливість впровадження маркетингових новацій в діяльність підприємств, що впливає на покращення якості даного продукту та підвищує рівень задоволення споживачів. Згідно з офіційними даними, переробкою винограду, випуском вина, шампанських вин і коньяку займається близько двохсот підприємств України.

За даними Державної служби статистики України та корпорації «Укрвинпром» [2] урожай винограду в 2013 р. збільшився на 26,2 % у порівнянні з 2012 р. У 2013 р. із площі 67,1 тис. га господарства усіх категорій зібрали 575,4 тис. т винограду, що на 26,2 % більше, ніж у 2012 р. (сільськогосподарські підприємства із площі 54,2 тис. га зібрали 384,2 тис.), згідно з попередніми даними Державної служби статистики України.

Середня урожайність винограду у господарствах усіх категорій складає 85,8 ц/га, що на 27,7 % більше минулого 2012 р., а у сільськогосподарських підприємствах відповідно 70,9 ц/га. (більше на 33,3 % в порівнянні з 2011 р.).

Погодно-кліматичні умови 2013 р. були сприятливими для формування якісного урожаю винограду технічних сортів і відповідно для виготовлення якісних виноматеріалів українськими виробниками виноробної продукції.

Обсяги переробки підприємствами винограду на виноматеріали у 2013 р. склали 425,4 тис. т, що на 95,7 тис. т, або на 29% більше, ніж у 2012 р.; виноматеріалів вироблено 28,3 млн дал. (на 5,2 млн дал., або на 22,6% більше).

На підприємства Одещини припадало 44% загального обсягу переробленого винограду, Автономної Республіки Крим – 23%, Миколаївської області – 17% та Херсонської – 10%. У 2013 р. перероблено 113,7 тис. т власно вирощеного винограду, що складає 26,7% від загального обсягу переробленого винограду (у 2012 р. – 28%).

Найбільше використовували власний виноград підприємства м. Севастополя (84,3%) та АР Крим (37,3%). Давальницька сировина склала майже 3 тис. т (менше 1% загального обсягу переробленого винограду). Виробники, які забезпечені власною сировинною базою, мають певні переваги у гарантіях виробництва ними якісної виноробної продукції, перед виробниками, які переробляють закуплений виноград.

У 2013 р. вироблено виноматеріалів для випуску вин 12984,9 тис. дал (93,7% обсягу 2012 р.), для закладки на витримку – 1117,2 тис. дал (130,5%). У груповому асортименті виноматеріалів шампанських та ігристих виготовлено на 2389,9 тис. дал, або на 42,4% більше, ніж у 2012 р., коньячних – на 3198,5 тис. дал, або у 2,3

раза більше, інших видів вино матеріалів – на 237,9 тис. дал, або у 2 рази більше; сировини для закладки на витримку та випуску столових вин на 252,9 тис. дал, або на 2,2% менше, вино матеріалів для закладки на витримку та випуску кріплених вин – на 353,2 тис. дал, або на 10,3% менше.

У загальному виробництві вино матеріалів зросла питома вага шампанських та ігристих – з 24,5% у 2012 р. до 28,4% у 2013 р., коньячних – з 10,7% до 20,1%, інших видів вино матеріалів – з 1% до 1,7%; скоротилася – для закладки на витримку та випуску столових вин – з 49% до 39%, для закладки на витримку та випуску кріплених вин – з 14,8% до 10,9%.

Виноробні підприємства України у 2013 р. виробили 4459,4 тис. дал коньяку України (97,4 % обсягу 2012 р.), шампанського України – 3060,6 тис. дал. (90,1 % обсягу 2012 р.), вин ігристих – 3620,5 тис. дал (175,2 % обсягу 2012 р.) та вина виноградного – 11726,2 тис. дал. (93,7 % обсягу 2012 р.)

При цьому необхідно зазначити збільшення (на 10,3%) випуску кріплених вин, таких як Мадера, Херес, Портвейн.

У грудні 2012 р. вперше в Україні розпочато виробництво виноградних вин контрольованих найменувань за походженням (КНП). Виробництво вин КНП склало у грудні 2012 р. – 1,7 тис. дал., а в січні – грудні 2013 р. – 22,9 тис. дал., зокрема, вина білого високоякісного (марочного) виготовленого в певному регіоні – 5,8 тис. дал., вина високоякісного (марочного) виготовленого в певному регіоні, з фактичною концентрацією спирту до 15% (крім білого вина та ігристого вина) – 17,1 тис. дал. [2].

Але слід зазначити, що через відсутність вітчизняної сировини, наприклад, технологічне обладнання, яке є в виноробній галузі, завантажено лише на 20 – 40 %. Відсутність необхідної кількості вітчизняної сировини спонукає виробників вина купувати його за кордоном, тим паче, що вартість закордонних вино матеріалів, наприклад, по коньячному спирту, нижче на 15 %, ніж вітчизняного. Якщо проаналізувати дані проекту Концепції розвитку виноробства України на 2007 – 2025 роки, що була розроблена спільно інститутами «Магарач» та ім. В.Є Таїрова, Україна не чекатиме достатку вина. В Концепції прогнозувалися наступні об'єми виноробства, що наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Перспективний прогноз виробництва виноградного вина, шампанського та коньяку на 2015 рік, млн дал

	Оптимістичний		Помірний		Песимістичний	
	2010 р.	2015 р.	2010 р.	2015 р.	2010 р.	2015 р.
Вино	11,0	13,9	9,8	12,0	9,4	10,7
Шампанське	4,3	5,2	3,8	4,4	3,6	3,9
Коньяк	1,8	2,3	1,6	2,0	1,5	1,7

Експерти вважали, що незначний ріст об'ємів виробництва виноградного вина в Україні за останні п'ять років пов'язані з:

- завершенням первинного розподілу ринку міцного алкоголю та збільшенням інвестицій у виноробну галузь;
- створенням перших вітчизняних «вино-горілчаних конгломератів», що вийшли на ринок зі значними товарними обсягами і солідними рекламними бюджетами;
- частковою легалізацією тіньового сектору виноробства та виноторгівлі;

– зміненням структури споживання алкоголю.

Розглянемо динаміку розвитку алкогольних напоїв в Україні. Упродовж 9 місяців 2014 року горілки (з вмістом спирту менше 45,4%) в Україні виготовлено 15938 тис. дал. За вересень обсяг виробництва складає 1589 тис. дал. У порівнянні до серпня 2013 року відбувся приріст виробництва на рівні 7,6%, а в порівнянні до вересня 2013 року незначне протек скорочення на 0,1%.

За інформацією Держстату за січень-вересень 2014 року в порівнянні з січнем-вереснем 2013 року відбулося нарощення виробництва даної продукції, і воно становить – 0,3%.

Лікерів та інших спиртових напоїв (крім спиртів, отриманих дистилюванням вина виноградного, вичавок винограду або фруктів; віскі, рому тафії, джину, ялівцевої настоянки, спиртів, отриманих дистилюванням із фруктів), за 9 місяців 2014 року вироблено 7926 тис. дал. З них на вересень припадає 878 тис. дал у порівнянні до серпня 2014 року відбулося 16,6% скорочення виробництва. В порівнянні до вересня 2013 року 8% зростання. Проте у сумарному підрахунку з перші 9 місяців 2014 року в порівнянні із цим же періодом роком раніше спостерігається деяке скорочення на рівні 2,1%.

Пива солодового, окрім пива безалкогольного і пива з вмістом алкоголю менше 0,5% за 9 місяців в Україні вироблено 196 млн дал. З них за вересень вироблено 16,9 млн дал. В порівнянні із серпнем 2014 року у вересні вироблено даної продукції на 31% менше, проте у порівнянні із вереснем 2013 року приріст виробництва становить 1%. Загалом за 9 місяців 2014 року у порівнянні із цим же періодом 2013 року обсяги виробництва вказаної продукції зменшилися на 11,7% [1].

Законодавством України в даний час недостатньо врегульовано порядок виробництва та обігу, імпорту, експорту, а також оптової торгівлі спиртом етиловим-дистилятом для настоянки «віскі», спиртом етиловим – дистилятом для настоянки «ром», віскі та ромом.

Внесення запропонованих змін до Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» спрямовано на законодавче врегулювання зазначених питань. Прийняття запропонованих змін до законодавства України, що регламентує виробництво, обіг спирту та алкогольних напоїв дасть можливість суб'єктам господарювання всіх форм власності здійснювати виробництво спирту етилового-дистиляту для настоянки «віскі», спирту етилового-дистиляту для настоянки «ром»; виробництво віскі та рому; імпорт віскі і рому; імпорт спирту етилового-дистиляту для настоянки «віскі», спирту етилового-дистиляту для настоянки «ром».

Статистичні дані стосовно обсягів ввезення на митну територію України алкогольних напоїв (згідно з кодами УКТ ЗЕД) по товарних підпозиціях 220830 (віскі) та 220840 (ром) за період з 01.01.2010 по 27.03.2012 свідчать про збільшення обсягів ввезення імпортованих алкогольних напоїв категорій віскі та ром у зв'язку із зростанням попиту на зазначені алкогольні напої в Україні.

Прийняття зазначеного законопроекту створило сприятливі умови для підприємств сільськогосподарської галузі для збільшення обсягів вирощування, збору та реалізації зернових культур, що використовуються для виробництва вітчизняного спирту етилового-дистиляту для настоянки «віскі», що стимулюватиме збільшення обсягів посівних площ, створення нових робочих місць на підприємствах сільськогосподарства, машинобудування, а також на підприємствах – виробниках алкогольних напоїв [3].

ІНШІ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

Розрахунок надходжень до державного бюджету України у 2013 р. становив 92,5 млн гривень. Виробництво основних видів продукції (за даними Держстату) наведені в табл. 2. Протягом останніх років намітилася стійка тенденція до скорочення легального виробництва міцних алкогольних напоїв: у 2011-2013 рр. порівняно з 2008-2010 рр. середньорічне виробництво горілки та лікєро-горілочаних виробів (без урахування слабоалкогольних напоїв) скоротилося на 28 % (з 46,5 до 33,5 млн дал.) внаслідок таких факторів:

- скорочення попиту населення на легально вироблену продукцію, що в основному пов'язано з високим рівнем цін на неї внаслідок періодичного підвищення ставки акцизного податку та збільшення мінімальної роздрібної ціни;

- самогоноваріння, яке в сьогоднішніх умовах є економічно вигідним (мінімальна роздрібна ціна 1 л горілки з 01.08.2014 становить 79,8 грн при роздрібній ціні 1 кг цукру близько 8,8 грн);

- наявності корупційного чинника в процесі контролю за виробництвом та обігом етилового спирту, горілки і лікєро-горілочаних виробів, що призводить до надходження на ринок необлікованої продукції.

Починаючи з 2007 р. по 2013 р. експортні поставки етилового спирту щорічно скорочувалися.

У січні-жовтні ц.р. експорт етилового спирту зріс у 4,4 раза проти 10 місяців 2013 р. і становив 0,93 млн дал (8,6 % від виробництва). При цьому 98,9 % загального обсягу експортних поставок етилового спирту здійснено до Угорщини.

Таблиця 2

Виробництво основних видів продукції (за даними Держстату), тис дал

	2012р. звіт	у % до 2011 р.	2013р. (звіт)	у % до 2012 р.	січень – листопад 2014 р.*	у % до 11 місяців 2013 р.*
Спирт етиловий неденатурований	17305	87,7	18789	108,6	12108	73,2
Горілка з вмістом спирту менше 45,4 %	33840	101,5	28045	82,9	19360	97,1
Лікєри та інші спиртні напої (без урахування слабоалкогольних напоїв)	1847	116,1	1699	92,0	1107	85,9
Слабоалкогольні напої міцністю від 1,2% до 8,5%	9606	92,4	9816	102,2	8326	97,2
Вино виноградне	12757	75,6	11665	91,4	5394	106,5

* – без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя

У 2014 р. відбулося поновлення практики імпорту спирту для поміщення його у митний режим переробки на митній території для виробництва продуктів органічного синтезу. Так, у лютому-жовтні 2014 р. з цією метою імпортовано 0,83 млн дал етилового спирту (з Угорщини ввезено 99,1 % від загального обсягу імпорту). У 2013 р. експорт горілки та лікєро-горілочаних виробів зменшився проти 2012 р. на 4,4 % (експортовано близько 5,5 млн дал), у січні-жовтні ц.р. – на 36,2 % порівняно з 10 місяцями 2013 р. (вивезено близько 2,4 млн дал). Структура експорту етилового спирту у січні-жовтні 2014 р.: Молдова 1,1 %, Угорщина 98,9 %. У січні-жовтні 2014 р. 52,9 % експортних поставок горілки та лікєро-горілочаних виробів здійснено

до Російської Федерації. Водночас унаслідок створення штучних перепон з російської сторони при постачанні української горілки до Росії, вітчизняні виробники у 2014 р. розширювали ринки збуту продукції, активізуючи поставки горілчаної продукції до Таїланду, Китаю, Японії, Узбекистану, Вірменії, Казахстану.

Імпорт горілки та лікєро-горілчаних виробів у січні-жовтні 2014 р. скоротився на 14,0 % проти 10 місяців 2013 р. і становив 2,6 млн дал. Імпорт горілки та лікєро-горілчаних виробів має широку географію, продукція імпортується більш як з 50 країн світу.

Основними постачальниками горілки та лікєро-горілчаної продукції на внутрішній ринок є країни СНД (з Білорусі ввезено 25,5 % від загального обсягу імпорту в січні-жовтні 2014 р., Російської Федерації – 24,5 %) та ЄС (з Великої Британії імпортовано 11,4 %, Польщі – 9,3 %, Литви – 3,8 %, Німеччини – 2,8 %). Обсяги імпортованих поставок горілки та лікєро-горілчаних виробів з Білорусі у січні-жовтні 2014 р. зросли у 3,6 раза проти січня-жовтня 2013 р. і становили 0,65 млн дал.

У 2015 р. прогнозується підвищення попиту на спирт етиловий на 10,5 відсотків. При цьому внутрішній попит зросте на 4,7 відсотка (на 0,7 млн дал), зовнішній – у 2 рази (на 1 млн дал). Внаслідок цього очікується збільшення виробництва спирту до 17,5 млн дал, що на 16,7 відсотка більше порівняно з поточним роком. Імпорту спирту не очікується [4].

Висновки та пропозиції. Отже, ринок алкогольних напоїв у розвитку вітчизняної економіки відіграє важливу роль і може виступати об'єктом для інвестування. Внесені зміни до Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» дадуть можливість суб'єктам господарювання всіх форм власності здійснювати виробництво спиртів, його імпорту, віскі та рому і його імпорту, а також створити сприятливі умови для підприємств сільськогосподарської галузі для збільшення обсягів вирощування, збору та реалізації зернових культур, що використовуються для виробництва вітчизняного спирту етилового-дистилату для настоянки «віскі», що стимулюватиме збільшення обсягів посівних площ, створення нових робочих місць на підприємствах сільського господарства, машинобудування, а також на підприємствах – виробниках алкогольних напоїв [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Виробництво промислової продукції за видами в Україні за січень – грудень 2012 року: стат. бюл. – К.: Державна служба статистики України, 2013. – 136 с.
2. Дані Державної служби статистики України та корпорації «Укрвинпром».
3. Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів» (щодо створення умов для виробництва рому та віскі в Україні)».
4. Ринок спирту та алкогольних напоїв (аналітика Міністерства економіки). – К.: Економічна правда, 2015. – 1 – 10 с.
5. Загоруйко В. О. Місце вин України на європейському ринку / В. О. Загоруйко // Вісн. аграрної науки. – 2004. – № 12. – С. 53–55.
6. Матчина І. Г. Углубление интеграции в секторе виноградарства и виноделия // І. Г. Матчина, А. М. Авидзба, В. А. Загоруйко // Виноградарство и виноделие. – 2007. – № 3. – С. 2–4.
7. Гаркуша О. М. Щодо стратегії формування ринку і ефективної реалізації виноробної продукції / О. М. Гаркуша : зб. наук. пр. – Миколаїв : Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – Т. 9. – С. 70–72.

8. Філановський О. Ринок горілки – далі нема куди / О. Філановський // Алкоголь і тютюн. – 2006. – № 2. – С. 18—24. ISSN 1998-2666. Товари і ринки. 2012. №2 24 РИНКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
9. Чабаненко В. Ринок алкоголю – на чисту воду // В. Чабаненко / Вісн. Податкової служби України. – 2006. – № 26. – С. 12—14.

REFERENCES

1. Vyrobnystsvo promyslovyoy produktsyy za vudamu b Ukrainy za sychen – gryden 2012 roku: stat. byul. – K.: derzhavna sluzhba statystuky Ukrainy, 2013. – 136 s.
2. Dany Derzhavnoy sluzhbu statystuky Ukrainy ta korporatsyy «Ukrvynprom»
3. Proekt Zakonu Ukrainy «Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy «Pro derzhavna reguluyuvannya vyrobnytsva i obigu spyrtu etulovogo, Konyachnogo i plodovogo, alkoholnykh napoiv ta tutunovukh vyrobuv» (shchodo stvorennya umov dlya virobnytstva romu ta viski v Ukraini)»
4. Ринок спирту та алкогольних напоїв (аналітика Міністерства економіки), – К.: Економічна правда, 2015. – 1-10 с.
5. Zagoruyko V. O. Mistse v Ukraini na êvropeys'komu rinku / V. O. Zagoruyko // Visn. agrarnoi nauki. – 2004. – № 12. – С. 53—55.
6. Matchina I. G. Uglubleniye integratsii v sektore vinogradarstva i vi- nodeliya // I. G. Matchina, A. M. Avidzba, V. A. Zagoruyko // Vinogradarstvo i vinodeliye. – 2007. – № 3. – S. 2—4.
7. Garkusha O. M. Shchodo strategii formuvannya rinku i yefektivnoi realizatsii vinorobnoi produktsii / O. M. Garkusha : zb. nauk. pr. – Mikolaiv : Vid-vo MF NaUKMA, 2001. – Т. 9. – S. 70—72.
8. Filanovs'kiy O. Rinok gorilki – dali nema kudi / O. Filanovs'kiy // Alkohol' i tyutyun. – 2006. – № 2. – S. 18—24. ISSN 1998-2666. Товари і ринки. 2012. №2 24 РИНКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ
9. Chabanenko V. Rinok alkogolyu – na chistu vodu // V. Chabanenko / Visn. Podatkovoï sluzhbi Ukraini. – 2006. – № 26. – S. 12—14.